

Women's Entrepreneurship in the Health Sector: Systematic Literature Review

Nagihan ÇELİK^a

^a Corresponding author, Graduate, Duzce University, nagihangokce@windowslive.com

ARTICLE INFO

Article Type: Research Article

Received: 01/06/2024

Accepted: 01/12/2024

Available online: 02/12/2024

Keywords: Women's entrepreneurship, health, entrepreneurship, women.

ABSTRACT

Purpose: The main aim of this study is to examine the articles written about women's entrepreneurship in the health sector through a systematic literature review. The sub-objective of the study was to determine the obstacles for women in entrepreneurial activities.

Methods: PubMed and DergiPark databases were searched with the words "Women's entrepreneurship in health" and "Entrepreneurship". 18 articles were examined by systematic literature review.

Findings: It is observed that the most articles related to women's entrepreneurship in health have been written on the topics of "Entrepreneurship Tendency" and "Factors Affecting Entrepreneurship". Receiving entrepreneurship education is one of the leading factors motivating an entrepreneur. It has been seen in the articles that those who want to become entrepreneurs but have not received entrepreneurship education especially request such trainings. Full-time work is seen as one of the most important obstacles to entrepreneurship for people who work and study in the field of health. It is noteworthy that financial insecurity prevents an entrepreneur from taking risks, and accordingly, despite the desire to be an entrepreneur, there are people who turn to the government staff to avoid taking risks.

Conclusion: Although most of the employees in the health sector are women, it can be said that not enough studies have been conducted on women's entrepreneurship in health. According to the findings obtained, it has been concluded that entrepreneurship-related trainings in health institutions and universities are insufficient. Only studies on female employees in the field can provide more detailed information.

This work is an open access article under [Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 \(CC BY-NC 4.0\)](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/).

Cite: Çelik, N. (2024). Women entrepreneurship in the health sector: Systematic literature review. *InHealth Theory*, 1(1), 10-20. <https://doi.org/10.5281/zenodo.14611951>

Ethics committee statement: This study does not require ethics committee approval.

Sağlık Sektöründe Kadın Girişimciliği: Sistemik Literatür Taraması

Nagihan ÇELİK^a

^a Sorumlu yazar, Graduate, Düzce Üniversitesi, nagihangokce@windowslive.com

MAKALE BİLGİSİ ÖZET

Makale Türü: Araştırma Makalesi

Makale Geliş Tarihi: 01/06/2024

Makale Kabul Tarihi: 01/12/2024

Çevrimiçi Yayın Tarihi: 02/12/2024

Anahtar Kelimeler: Sağlıkta kadın girişimciliği, girişimcilik, sağlık, kadın.

Amaç: Bu çalışmanın temel amacı sağlık sektöründe kadınların girişimciliği ile ilgili yazılmış olan makaleleri sistemik literatür taraması yoluyla incelemektir. Çalışmanın alt amacı olarak girişimcilik faaliyetlerinde kadınların önündeki engellerin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Yöntem: PubMed ve DergiPark veri tabanlarında "Sağlıkta kadın girişimciliği" ve "Girişimcilik" kelimeleri ile arama yapılmıştır. Ulaşılan 18 makale sistemik literatür taraması yapılarak incelenmiştir.

Bulgular: Sağlıkta kadın girişimciliği ile ilgili en çok "Girişimcilik Eğilimi" ve "Girişimciliği Etkileyen Faktörler" konularında makaleler yazıldığı görülmektedir. Girişimcilik eğitimi almak girişimciyi motive eden faktörlerin başında gelmektedir. Makalelerde girişimci olmak isteyen fakat girişimcilik eğitimi almamış olanların özellikle bu tür eğitimleri talep ettikleri görülmüştür. Sağlık alanında çalışan ve okuyan kişiler için tam zamanlı çalışma girişimciliğinin önündeki en önemli faktörlerden biri olarak görülmektedir. Makalelerde finansal güvensizliğin girişimci kadınların risk almalarını engellediği görülmüştür buna bağlı olarak da risk almamak için devlet kadrolarına yönelen kişilerin olduğu görülmüştür.

Sonuç: Sağlık sektöründe çalışanların çoğu kadın olmasına rağmen sağlıkta kadın girişimciliği konusunda yeterli sayıda çalışma yapılmadığı söylenebilir. Elde edilen bulgulara göre sağlık kurumlarında ve üniversitelerde girişimcilikle ilgili eğitimlerin yetersiz olduğu sonucuna varılmıştır. Sadece alanda kadın çalışanlar üzerine yapılan çalışmalar daha detaylı bilgi sağlayabilir.

Bu çalışma [Creative Commons Atıf-Gayri Ticari 4.0 \(CC BY-NC 4.0\)](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/) kapsamında açık erişimli bir makaledir.

Atıf: Çelik, N. (2024). Sağlık sektöründe kadın girişimciliği: Sistemik literatür taraması. *InHealth Theory*, 1(1), 10-20.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.14611951>

Etik kurul beyanı: Bu çalışma etik kurul onayı gerektirmemektedir.

1. Giriş

Sağlık sektöründe yaşanan değişimlerin ve toplumun sağlığa verdiği değerin hızla yükselişi sağlık alanında girişimcilik çalışmalarını da önemli hale getirmektedir (Erbir & Yılmaz, 2019). Sağlık sektöründe meydana gelen yenilik ve ilerlemeler, insan hayatı ve yaşam kalitesi üzerinde doğrudan etkilidir (Merih, 2021). İnovatif fikirler ve uygulamalar mevcut bilgilerin yenilenmesini, sağlık bakım uygulamalarının iyileşmesini, yeni sağlık politikalarının geliştirilmesini ve dolayısıyla bakım kalitesinin artmasını sağlayacaktır (Kemer & Altuntaş, 2017). Sağlık sektöründe oluşan yenilikler sadece hasta ve çalışanların yaşam kalitesini artırmakla kalmaz, aynı zamanda toplum sağlığının yanında, ekonomik büyüme ve ulusal refahı da artırıcı pozitif güce sahiptir (Elefant, 2017).

Türkiye’de toplam nüfusun %49,9’unu kadınlar, %50,1’ini ise erkekler oluşturmaktadır (TÜİK, 2023). Her geçen gün hızla gelişen teknoloji ve endüstrileşme ile birlikte çalışma hayatına katılan kadın sayısında artış olmaktadır (Bedük, 2005). TÜİK (2024) verilerine göre kadın istihdamının 2022 yılı Ocak ayında %29,8, 2023 yılı Ocak ayında %31,0, 2024 yılı Ocak ayında ise %32,4’e çıktığı görülmektedir. Çalışan kadın, aynı zamanda ülkenin ekonomik kalkınışlığına ve gelişmişliğine destek veren bir güçtür (Küçükali, 2014). Kadının çalışma yaşamına katılımının artması, iktisadi büyümeyi artırırken kadının toplum ve aile içindeki statüsünü de olumlu yönde etkileyerek ülkenin sosyal ve kültürel gelişimine önemli katkılar sağlamaktadır (Parlaktuna, 2010). Örneğin TÜİK 2014 verilerine göre çalışan kesim içerisinde ki kadın çalışan oranı %27,1 iken bu oran sağlık sektöründe %57’lere kadar çıkmaktadır. Ülkemizde son on beş yılın verileri incelendiğinde kadın büyükelçi oranının %11,9’dan %27,3’e kadın milletvekili oranının %9,1’den %19,9’a yükseldiği görülmektedir. Son on yıldaki verilere göre de yükseköğretimde görevli kadın profesör sayısının %27,6’dan %33,9’a, yönetici pozisyonundaki kadın oranının %14,4’ten %19,6’ya yükseldiği görülmektedir (TÜİK, 2023). Ayrıca küresel sağlık alanında akademideki öğrencilerin büyük çoğunluğunu kadınlar oluşturmaktadır (Moyer, 2008).

Teknolojinin tüm sektörlerde iş yapış şekillerini ve rekabet gücünü değiştirmesi, dijitalleşmenin Covid-19 pandemisinin yarattığı çarpanla ekonomiyi

dönüştürmesi, iktisatçı Joseph Schumpeter’in ortaya attığı “yaratıcı yıkım” konseptini doğrulamaktadır (TÜSİAD, 2024). Söz konusu yaratıcı yıkımın oluşturduğu inovasyon fırtınası 2020’lerin başında e-ticaret, hızlı teslimat, dijital sağlık hizmetleri, uzaktan çalışma, dijital eğitim, e-eğlence/oyun ve e-mobilite gibi sektörleri öne çıkarmıştır (Pegley, 2022). Ülkeler teknoloji kullanımının artması, artan finansal harcamalar, kronik hastalıkların ve yaşlılık dönemi hastalıklarının giderek artması ve salgın döneminde ortaya çıkan olağanüstü durumlara karşı hızla uyum sağlayabilme beklentileri ile karşı karşıyadır. (Erbir & Yılmaz, 2019). Yoğun rekabetin yaşandığı günümüzde, örgütlerin ayakta kalabilmeleri ve rekabet edebilmeleri, sahip oldukları kaynakları en etkili ve verimli biçimde kullanmalarına bağlıdır (Aşık, 2010). Dünya çapında en hızlı büyüyen girişimcilik kategorisini kadın girişimciler temsil etmekte ve son yıllarda birçok akademisyenin dikkatini çekmektedir (Cardella vd., 2020). Kadının iletişimdeki becerileri, insan ilişkilerindeki başarısı, elini attığı her işi güzelleştirmesi vb. özellikleri girişimcilik ruhunun geliştirilmesiyle birlikte, bir eşitliği de beraberinde getirmekte ve kadının toplumdaki varlığını ön plana çıkarmaktadır (Çalışır & Kılıçaslan, 2017). Kadınların iş hayatına katılımı var olan yetenek havuzunu genişletmekte ve bu açıdan da yeni fikirlerin üretimini artırarak üretkenlik üzerine olumlu etki etmektedir (Ostry vd., 2018).

Toplumsal cinsiyet perspektifinin önemine vurgu yapan çalışmalar kadın girişimciliği konusunun ayrıca çalışılması ya da ayrıcalıklı olarak çalışılması gereken bir olgu olduğunu öne sürmektedir (Çitçi & Sağır, 2017).

Bu çalışmanın amacı; sağlık sektöründe kadın girişimciliği ile ilgili çalışmaların sistematik literatür taraması yoluyla incelenmesidir. Bu çalışma ile sağlık sektöründe çok fazla kadın olmasına rağmen yeterli oranda neden temsil edilmedikleri konusunda literatüre katkı sağlamayı da amaçlamaktadır. Ayrıca kadın sağlık çalışanlarının bu konuda yaşadığı zorluklara ve hangi girişimcilik konusunda daha etkin olduklarına dair bilgiler sunmayı hedeflemektedir.

2. Literatür

Küreselleşmenin ve teknolojik gelişmelerin yoğun olarak yaşanması, işletmelerin ayakta kalmasını zorlaştırmış, faaliyetlerini sürdürebilmeleri için yeniliğe açık olmalarını ve rekabet avantajı sağlayabilmelerini

zorunlu hale getirmiştir (Gürel, 2012). Sağlık sektöründe yaşanan değişimlerin ve toplumun sağlığa verdiği değerin hızla yükselişi sağlık alanında girişimcilik çalışmalarını da önemli hale getirmektedir (Erbir & Yılmaz, 2019). Sağlık kurumlarında girişimcilik, kurumsal girişimciliği, o kuruluştaki yenilenmeyi veya yeniliği teşvik etmek için bireyler (yöneticiler) tarafından mevcut bir kuruluştaki gerçekleştirilen spesifik girişimcilik faaliyetlerini ifade etmektedir (Sharma & Crisman, 2007).

2.1. Girişimciliğin Kavramsal Tanımı

“Girişimci” kelimesi köken olarak 13. yüzyıl Fransızcasında kullanılan bir fiil olan “entreprendre” den gelmekte olup, “bir şey yapmak” veya “üstlenmek” anlamına gelmektedir (Göker, 2019). Türkçe’de üretim için bir işe girişen, kalkışan kimse, müteşebbis ya da ticaret, endüstri vb. alanlarda sermaye koyarak girişimde bulunan kimse olarak tanımlanmıştır (TDK). Girişimci kelimesi İngilizce’de Prusya Kralı’nın generallerine yönelik talimatlarının çevirisinde yer aldığı 18. yüzyılın ortalarından beri bir tür iş adamına atıfta bulunmak için kullanılmış, 19. yüzyılda aracı veya herhangi bir faaliyette bulunan kişi için de kullanıldığı görülmüştür (Merriam-Webster Sözlüğü).

Girişimcilik davranışının tarihi çok eskilere dayanmasına rağmen, kavramsal olarak tanımlanması ve sistemli bir şekilde incelenmesi sanayi devrimine denk gelmektedir (Çatı, 2021).

Girişimci; fırsatları görebilen ve bu fırsatları iş fikrine dönüştürebilen, girdileri bir araya getirerek risk alan ve işletme kuran kişi olarak tanımlanabilir (Yardan, 2021). Değişimi ortaya çıkaran ve yöneten, yenilikçi bakış açısını kaynaklara katkı sağlayacak şekilde kullanan, fırsatları pazarlanma potansiyeli olan fikirlere dönüştüren kişidir (Atik & Dura, 2002). Çağdaş piyasa ekonomilerinin sürekli gelişimi için hayati öneme sahip olan girişimcilik, rekabeti besleyen ve ekonomik büyümeyi destekleyen yenilikçi işletmeler yaratmaktadır (Djankov vd., 2002). Girişimcilik vizyon, değişim ve yaratıcılık unsurlarını içeren dinamik bir süreç olduğundan tutku ve enerji gerektirir, yeni fikirlerin ve yapıcı çözümlerin yaratılması ve tatbik edilmesi için bu enerjinin uygulanmasını gerektirir (Yalçıntaş, 2010).

2.2. Kadın Girişimciliği

“Kadın girişimciliği” kadınların piyasa ekonomisinde kendi işlerinin sahibi olması, yalnız veya işçi ile çalışması,

ürün ve hizmet üreterek bunları satması, kaynak araştırması, iş ile ilgili problemleri çözmesi, değişen çevre koşullarına ayak uydurması ve alanında deneyim sahibi olmaya çalışmasıdır (Dhillon, 1993). Kadın girişimci; işletmesinde piyasa risklerini üstlenerek kendi hesabına çalışan ya da istihdam yaratan kadınları tanımlamak için kullanılmaktadır (Soysal, 2010).

Daha detaylı olarak incelendiğinde kadın girişimci; ev dışı bir mekânda, kendi adına kurduğu bir işletmesi olan, sahibi olduğu işletmede tek başına veya çalıştırdığı diğer kişilerle birlikte çalışan, ortaklık kuran, iş ile ilgili olarak çeşitli kamu ve özel kuruluşlarla temasa geçen, işletmenin geleceği ile ilgili planlar yapan, işletmeden elde ettiği kazancın, yatırım ve kullanım alanları üzerinde söz sahibi olan, işletmesi adına tüm riski üstlenen kadındır (Ecevit, 1993).

Kendi hesabına bir iş kurarak girişimci kadın olmak, kadınların istihdamla ilgili yaşadıkları sıkıntıları aşarak iş piyasasına aktif katılımlarını sağlayacak olumlu bir gelişme olarak görülmektedir (Göküş, Özdemiray & Göksel, 2013). Kadın girişimciliği iş dünyasında değişimin, çeşitliliğin ve aynı zamanda gelişmişliğin habercisidir. Kadınlar buldukları sektördeki ihtiyaçlara daha duyarlı davranırlar. Sorun çözme eğiliminde olduklarından ihtiyaçları giderecek ve konforu artıracak ürün ve hizmet üretebilirler. Kadın girişimciliği yeni istihdam alanları yaratırken, diğer yandan ürün çeşitliliği sağlanmasında, ihracatın artırılmasında, yerel kaynakların daha fazla hayata geçirilmesinde ve yerel ekonomiyi kalkındırmada etkin olan bir istihdam türüdür (Bircan, 1998). Kadın girişimcilerin farklı ruh halleri kendileri için ilham kaynağı olarak sektörde çeşitliliği ve verimliliği artırır. Kadın girişimciliği günümüz modern iş dünyası, medya ve sivil toplum kuruluşları gündeminde en fazla ele alınan konulardan biridir (Cici, 2013). Kadınların öngörülerini, ihtiyaçlara karşı daha duyarlı olmaları, sorun çözme eğilimleri ve konfor istekleri, iş hayatlarına, ürettikleri ürün ve hizmete pozitif yönde etki eder. Bu durum yalnızca ekonomik kalkınmayı değil, aynı zamanda sosyal değişimi de beraberinde getirir.

Kadın girişimciliği farklı disiplinlerin ilgi alanı haline gelerek farklı tanımlamalarla yer almıştır (Yetim, 2002). Literatürde bu tanımlamalar şu şekildedir: Geleneksel kadın girişimciler; girişimcilik ideallerini ve geleneksel cinsiyet rollerini aynı ölçüde yerine getirmeye çalışarak iş-aile görevlerini dengelemeye çalışırlar ve işini fazla

büyütmeyi düşünmezler. Yenilikçi kadın girişimciler; girişimci rollerini girişimcilik ideallerinin üstünde tutan kadın girişimcilerdir. Genelde eğitilirdirler, işlerin büyümesi ve karlılığın artması bu girişimciler için önemlidir. Evcimen kadın girişimciler; ailedeki kadın rollerine oldukça bağlıdır ve ailenin istediği alanda çalışırlar. Çocuk sayısı arttıkça ev içi işler, ev geçindirme, evdeki sorumluluk nedeniyle girişimcilik eğilimleri azalır. Köktenci kadın girişimciler; iş-aile dengesini kurmaktan çok kadınların ikinci plana itilmelerini önlemeye çalışan ve işini de bu amaca hizmet eden bir amaç olarak gören kadın girişimcilerdir. Fırsatçı kadın girişimciler; piyasadaki boşlukları fark edip değerlendiren kadın girişimcilerdir. Zanaat donanımlı kadın girişimciler el becerilene veya belirli bir zanaate dayalı iş kuranlar ve kişiye özel hizmet sunan kadın girişimcilerdir (Goffe & Scase, 1992; Hancı, 2004; Çelebi, 1997).

2.2.1. Kadınları Girişimci Olmaya Yönelten Faktörler

Kadınları girişimci olmaya hem iten hem de çeken farklı faktörlerin olduğu söylenebilir (Yardan, 2021). Kadınları iş kurmaya "iten faktörler" arasında ülkenin ekonomik koşullarından kaynaklanan işsizlik sorunları, kadınlara uygun olmayan iş koşulları ve kadınların özellikle ücretli işlerde cinsiyet ayrımcılığına uğramaları sayılabilmektedir (Arslan & Toksoy, 2017). Kadınları girişimci olmaya iten bir diğer neden hükümetler tarafından kadının yerel ekonomiyi kalkındırmada önemli bir aktör olarak görülmesi sayılır (Soysal, 2010). Bunun aksine, bağımsızlık isteği, kendini gerçekleştirme isteği, kendi işinin patronu olma, aile ve iş sorumluluğu arasındaki dengeyi kurma istekleri kadınları iş kurmaya yönelten "çekme faktörleri" arasında sayılabilmektedir (Karadal & Kaygın, 2013).

Çelik ve Özdevecioğlu'nun (2001) Nevşehir'de yaptıkları bir diğer araştırmada ise, kadınların girişimci olmalarında daha çok aileye ek gelir sağlamak, kocanın ölmesi, kendini ispat etme ve geçmiş mesleki tecrübelerin ticari hayata aktarılması gibi faktörlerin etkili olduğu tespit edilmiştir.

Çakıcı'nın (2003) Mersin'de 160 girişimci kadın üzerinde yapmış olduğu araştırmada; kazanç elde etmek, bağımsız çalışma ve sosyal yaşam sürme istekleri gibi faktörlerin ön plana çıktığı belirlenmiştir.

Topateş ve arkadaşlarına göre (2022) kadın girişimciliği yoksulluğun ve işsizliğin giderek kadınlaşmasına yönelik cinsiyet duyarlı kalkınma perspektifi doğrultusunda bir çare olarak düşünülmüştür.

2.2.2. Kadın Girişimciliğinin Önündeki Sorunlar

Türkiye'de toplumsal cinsiyet eşitliği kanunla korunurken TÜİK (2020) verilerine bakıldığında iş gücüne katılma oranı erkeklerde %68,2 kadınlarda %30,9 olması gerçekte kadınların iş hayatında erkekler kadar yer almadığını göstermektedir. Çalışan kadın, iş yaşamındaki görev ve sorumluluklarını yerine getirirken, aynı zamanda anne olarak çocuklarına, eş olarak kocasına, evin hanımı olarak evine karşı sorumluluklarını yerine getirmek durumunda kalmaktadır (Bulut & Akçacı, 2017). Kadınların güçsüzlüğünün temelinde ekonomik faktörler daha büyük yer kapladığından sadece eğitim ön plana alınarak yaratılacak bir farkındalık yeterli olmayabilir (Fernando, 1997). Kadınları güçlendirmenin çok boyutlu bir strateji olduğu göz önünde bulundurulmalıdır (Topateş vd., 2022). Kadınların güçlenmelerinin sağlanabilmesi için gerekli yedi temel özellik aşağıdaki gibi sıralamıştır (Makombe, 2006):

- Karar alma mekanizmalarına katılmak,
- Hane içi kaynaklar üzerinde söz sahibi olmak,
- Girişimcilik vasıflarını kazanmak,
- Eş ve toplum tarafından saygı görmek,
- Hane içi yükümlülüklerde yardım görmek,
- Harcamalar üzerinde karar verebilmek,
- Kendine ait vakit ayırabilmek.

Kadınların eğitim düzeylerinin düşüklüğü, toplumsal cinsiyet temelli iş bölümünden kaynaklanan çocuk, yaşlı, hasta bakımı ve ev işleri sorumlulukları, ataerkil toplum yapısının kadın için ev dışında çalışmayı uygun görmeyen bakış açısı, kadınların istihdama katılımlarını, meslek ve kariyer edinmelerini engellemektedir.

2.2.3. Sağlık Sektörünün Feminizasyonu

Feminizm; toplumda kadının haklarını çoğaltma, erkeğin hakları düzeyine çıkarma, eşitlik sağlama amacını güden düşünce akımı, kadın hareketi olarak tanımlanmaktadır (TDK). Genellikle işgücünün yarısı, hatta yarısından fazlasının kadınlardan oluşmasıyla özdeşleştirilmiş bir olgu olan işgücünün feminizasyonu, sağlık sektörü için de geçerlidir (Orhan & Yücel, 2017).

Toplumsal cinsiyet, kadın ve erkek arasında sosyal ve kültürel olarak yapılandırılmış, tanımlanmış olan cinsiyetlerden birine yüklenen kimliklere, statülere, rol ve sorumluluklara dayanan ilişkidir (Büyüknalbant, 2009). Cinsiyete dayalı sosyal yapı hem cinsiyete dayalı iş bölümünü hem de cinsiyetlerin iş için edindikleri niteliklerin yapısını yaratmaktadır (Erdoğan, 2019).

Toplumsal cinsiyet temel alınarak yapılan çalışmalar, toplumsal ilişkilerin işyerindeki üretim ve üretim dışı her türlü ilişkiyi belirleyerek kadınların bazı mesleklerde ve işlerde yoğunlaştığını ve çalışma koşullarını belirlediğini göstermiştir (Urhan & Etiler, 2011). Endüstri sektörünün ardından gelişen hizmet sektöründe kas gücü yerine zihin gücünün kullanılması, esnek çalışma saatleri, hizmet kesimindeki işlerin genellikle şehir merkezlerinde yoğunlaşması ile kadınların hizmet sektöründe sanayi sektörüne göre daha fazla istihdam edilmesine olanak sağlayan yeni iş sahaları ortaya çıkmıştır (Büyüknalbant, 2009). Türkiye’de kadınların hizmet sektörlerinde işgücüne katılma oranı erkeklere göre daha fazladır. 2020 yılında erkeklerin hizmet sektöründeki oranı %54,0 iken kadınların %60,2, 2023 yılında ise erkeklerin oranı %54,9 iken kadınların %63,3tür (TÜİK, 2024). Doğuştan gelen kadın ve erkek cinsiyeti ile ilgili özellikler, zamanla içinde yaşanılan toplumun kültürü tarafından yorumlanarak yapılandırılır ve toplumun kadın ve erkekten beklentileri de buna göre şekil alır (Gürhan, 2010). Türkiye’de günümüz sağlık hizmetlerinin sunumunda toplumsal cinsiyet ön plandadır. Bu durum kadın ve erkeklerin sağlık hizmetlerindeki rollerini de etkilemektedir (Orhan & Yücel, 2017). Sektörlere daha yakından bakıldığında, sağlık ve bakım hizmetlerinin %64,7 ile kadın egemen bir alan olmaya devam ettiği ortaya çıkmaktadır (Küresel Cinsiyet Uçurumu Raporu, 2023). Kadınlar küresel sağlık ve sosyal bakım iş gücünün %67’sini oluşturmaktadır (WHO and ILO, 2022). Sağlık sektörü emeğin yoğun olduğu ve kadın istihdamının fazla olduğu sektörlerinden biridir (Akan, 2003). Women in Global Health’in (Küresel Sağlıkta Kadınlar, 2023) yeni raporuna göre, ön saflardaki sağlık çalışanlarının %90’ını ve genel küresel sağlık işgücünün %70’ini kadınlar oluşturuyor. Daha az prestijli ve meslek hiyerarşisinin genellikle alt düzeylerini oluşturan, “ilişkisel/hasta ile yüz yüze ilişkileri” kapsayan özellikleri nedeniyle de kadın işi olarak tanımlanan,

günümüzde bu durumu en iyi açıklayan meslek grubu hemşireliktir (Konyalıgil, 2016).

3.Yöntem

Bu çalışmanın temel amacı sağlık sektöründe kadınların girişimciliği ile ilgili yazılmış olan makaleleri literatür taraması yoluyla incelemektir. Makaleleri incelerken sağlık bilimleri ve sosyal bilimler alanlarında yaygın olarak kullanılan sistematik literatür tarama yöntemi kullanılmıştır. Bu taramayı gerçekleştirmek için bu çalışmada, PubMed ve Dergi Park veri tabanlarında yer alan sağlıkta kadın girişimciliği ile ilgili makaleler incelenmiştir. Araştırma kapsamında 2014-2023 yılları arasında tıp ve ilişkili alanlarda hakemli dergilerde basılmış 30 milyonun üzerinde makaleye ait kaynakça ve özetlerinin tutulduğu, devamlı güncellenen bir veritabanı olan PubMed veri tabanı ve Türkiye’deki akademik ve hakemli dergilerin elektronik ortamda barındırma ve yayımı hizmeti veren DergiPark veri tabanı kullanılmıştır. Arama terimleri olarak "girişimcilik", "kadın" ve "sağlık" kelimeleri seçilmiştir. Kelimeler arama motorlarında Türkçe ve İngilizce olarak taranmıştır. Sağlıkta kadın girişimciliği ile ilgili Pubmed veri tabanından 5, DergiPark veri tabanından 13, toplamda 18 makaleye ulaşılmıştır. Çalışma kapsamında aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

Soru-1: Yazılan makaleler hangi girişimcilik konularında yazılmıştır?

Soru-2: Sağlık sektöründe hangi gruplar üzerinde kadın girişimciliği incelenmektedir?

Soru-3: Sağlık sektöründe kadın girişimcilerin motivasyonunu artıran en önemli faktörler nelerdir?

Soru-4: Sağlık sektöründe kadın girişimciliği engelleyen en önemli faktörler nelerdir?

4. Bulgular

‘Sağlıkta Kadın Girişimciliği ve Sağlık’ ile ‘Girişimcilik’ alanlarında yazılmış makalelerde katılımcıların en az %70’ini kadınların oluşturduğu 18 makale incelemeye tabi tutulmuştur. Tablo 1’de incelenen makalelerin girişimciliğin konularına göre dağılımı ve yüzdelik oranları verilmiştir.

Tablo 1.
Makalelerin Konularına Göre Dağılımı

Konular	n	%
Girişimcilik Eğilimi	7	38,89%
Girişimciliği Etkileyen Faktörler	4	22,22%
İç Girişimcilik	2	11,11%
Bireysel Girişimcilik	2	11,11%
Sosyal Girişimcilik	1	5,56%
Girişimciliğin Teşvik Edilmesi	1	5,56%
Girişimciliğin Önündeki Engeller	1	5,56%

Tablo 1’de yer alan bulgular araştırma sorularından Soru 1’i “Yazılan makaleler hangi girişimcilik konularında yazılmıştır?” cevaplamaktadır. Tablo incelendiğinde en fazla “Girişimcilik Eğilimi” ve “Girişimciliği Etkileyen Faktörler” konularında çalışma yapıldığı anlaşılmaktadır. Devamını ise “İç Girişimcilik” ve “Bireysel Girişimcilik” konuları takip etmektedir.

Tablo-2’de incelenen makalelerin sağlık alanındaki hangi gruplar üzerinde çalışıldığı ve yüzdeler oranları verilmiştir. Bazı makalelerde birden fazla grup üzerinde çalışıldığı anlaşılmaktadır. Tablo 2’de yer alan bulgular araştırma sorularından Soru 2’yi “Sağlık sektöründe hangi gruplar üzerinde kadın girişimciliği incelenmektedir?” cevaplamaktadır.

Tablo 2.
Kadın Girişimciliği Düzeyinin Çalışıldığı Gruplar

Gruplar	n	%
Hemşirelik Öğrencileri	4	22,22%
Sağlık MYO Öğrencileri	3	16,67%
Sağlık Bilimleri Fakültesi Öğrencileri	3	16,67%
Sağlık Bilimleri Fakültesi Öğrencileri	3	16,67%
Hemşireler	2	11,11%
Yöneticiler	1	5,56%
Doktorlar	1	5,56%
Hemşire Pratisyenleri	1	5,56%
Diyetisyenler	1	5,56%
Ebelik Öğrencileri	1	5,56%
Dış Hekimliği ve Tıp Fakültesi Öğrencileri	1	5,56%
Veri Hazırlama ve Kontrol İşletmeni	1	5,56%
Sağlık Yönetimi Öğrencileri	1	5,56%
Diğer	1	5,56%

Tablo 2 incelendiğinde en çok “Öğrenciler” üzerinde çalışıldığı anlaşılmaktadır. Öğrenci grupları arasında en çok “Hemşirelik Öğrencileri” üzerinde kadın girişimciliği düzeyi çalışılmıştır.

Tablo 3’te araştırma sorularından “Sağlık sektöründe kadın girişimcilerin motivasyonunu artıran en önemli faktörler nelerdir?” cevaplandırılmıştır. Tablo 3’te elde edilen bulgular incelendiğinde kadın girişimcilerin motivasyonunu arttıran faktörlerin başında “Girişimcilik eğitimi almak” olduğu anlaşılmaktadır. Makaleler yakından incelendiğinde girişimci olmak isteyen fakat

girişimcilik eğitimi almamış olanların özellikle bu tür eğitimleri talep ettikleri görülmüştür. Kadın girişimcilerin hayatında bir rol modelin olması onları cesaretlendiren en büyük etkenlerden biridir. Deneyimsel öğrenme kadın girişimciler için bir ön çalışma gibi görülmektedir ve büyük riskler almadan kendilerini ölçmek istemektedirler. Finansal desteğin girişimcilerin fikirlerini hayata geçirmede önemi büyüktür çünkü çoğu kadın girişimcinin risk almamak adına fikirlerini hayata geçirmekten vazgeçtiği düşünülmektedir.

Tablo 3.

Kadın Girişimcilerin Motivasyonunu Artıran Faktörler

Faktörler	n	%
Girişimcilik Eğitimi	8	44,44%
Rol Modelin Olması	4	22,22%
Finansal Destek	3	16,67%
Deneyim	3	16,67%
Deneyimsel Öğrenme	3	16,67%
Merak ve Keşfetme	2	11,11%
Kentsel Yerleşim	1	5,56%
Sosyal Medya Kullanımı (risk alma ve yaratıcılık amaçlı)	1	5,56%
Etkili İletişim	1	5,56%
Destek Programlarının Bilinmesi	1	5,56%
Yönetim Teşviki	1	5,56%
Yabancı Dil	1	5,56%
Gelir Düzeyinin Düşük Olması	1	5,56%
Yetersiz İstihdam	1	5,56%
Akademik Kariyer Düşüncesi	1	5,56%
Duygusal Zeka	1	5,56%

Gelir düzeyinin düşük olması ve istihdam yetersizlikleri kadın girişimciyi zorunlu olarak motive eden faktörler arasındadır. Kadın girişimcilerin motivasyonunu artıran diğer faktörler “Deneyimsel Öğrenme” ve “Rol Modelin Olması” şeklindedir.

Tablo 4’te elde edilen bulgular Soru 4’ü “Sağlık sektöründe kadın girişimciliği engelleyen en önemli faktörler nelerdir?” cevaplamaktadır. Tablo 4 incelendiğinde kadınların girişimci olmasını engelleyen faktörlerin “Tam zamanlı çalışma ve Finansal Güvensizlik” ile ilgili olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 4.

Kadınların Girişimci Olmasını Engelleyen Faktörler

Faktörler	n	%
Tam Zamanlı Çalışma	2	11,11%
Finansal Güvensizlik	2	11,11%
Önyargı ve Dışlanma	1	5,56%
Yöneticilerin Geleneksel Tutumları	1	5,56%
Meslektaşların Profesyonel Olmayan Davranışları	1	5,56%
Memur Olma İsteği	1	5,56%
Kırsal Yerleşim	1	5,56%
Umutsuzluk	1	5,56%

Sağlık alanında çalışan veya okuyan kişiler için tam zamanlı çalışma kadınların girişimci olmalarının önündeki en önemli engellerden biri olarak görülmektedir. Finansal güvensizlik kadın girişimcilerin risk almasını engeller ve buna bağlı olarak kadınların girişimci olma isteği olmasına rağmen risk almamak için memuriyet hayatına yöneldikleri görülmektedir. Girişimciliğin önündeki engellerin devamında ise “Önyargı ve Dışlanma”, “Yöneticilerin Geleneksel Tutumları” sıralanmaktadır.

5.Sonuç

Bu çalışmanın amacı sağlık sektöründe çalışan kadınların girişimcilik durumlarının sistematik literatür taraması yoluyla incelenmesidir. Kadınların çoğunlukta olduğu sağlık sektöründe kadın girişimciliğinin yetersiz olduğu düşünülmekte, yapılan bu çalışmayla sağlık alanında kadın girişimciliğinin etkin olabilmesi konusunda literatüre katkıda bulunmak amaçlanmaktadır.

Makalelerde kadın girişimciliğinin verimliliği artırdığı ve rekabet avantajı sağladığı görülmektedir.

Buna karşılık sağlık kurumlarında ve üniversitelerde kadınların yoğunlukta çalışmasına rağmen kadın girişimciliği ile ilgili eğitimlerin yetersiz kaldığı bulgusuna varılmıştır. Yöneticilerin geleneksel tutumları kadın girişimciliğin önüne set koyabilir, kaynakların verimli kullanılmasını engellemek rekabet avantajını sağlanabilmesini zorlaştırabilir. Yatırımcıların ve finansal kurumların erkek girişimcilere daha fazla destek vermesi, kadınların girişimcilik faaliyetlerini sınırlandırabilir. Sağlık sektöründeki girişimcilik faaliyetleri için gerekli olan sermayeye kadınların erişimi erkeklerle kıyaslandığında daha zor olabilir. Geleneksel cinsiyet rolleri, kadınların girişimcilik faaliyetlerini sürdürmelerini zorlaştırabilir.

Sağlık çalışanlarının ve sağlık alanında okuyan üniversite öğrencilerinin projeleri için finansal kaynaklar sağlanmasına yardımcı olunabilir. Pratisyen hemşirelerin ve üniversite öğrencilerinin sosyal sorumluluk projelerine kabul edilerek girişimcilik faaliyetlerine katılmaları sağlanabilir. Daha fazla girişimcilik eğitimleri ve mentörlük programları kadın çalışanların girişimci olma cesaretini artırabilir. Yatırımcıların ve kurumların kadınlara sermaye sağlanması durumunda devlet tarafından desteklenmeleri kadın girişimcileri güçlendirir. Kurumların kendi çalışanlarını desteklemesi, girişimcilik faaliyetlerini gerçekleştirebileceği bir zaman aralığı sunması kadın girişimciler için motivasyon kaynağı olabilir. Yönetici pozisyonuna gelebilen kadınların sosyal çevreleri daha geniş olacağından hem kendi girişimcilik faaliyetlerini kolayca gerçekleştirebilir hem de kurumlarındaki diğer kadın girişimcilere daha fazla destek olabilirler. Girişimcilik faaliyetleri sonucunda verilen sağlık hizmetinin kalitesini artırmak hasta memnuniyeti açısından önemlidir. Kurumun saygınlığını artırabilir. Kurumun yenilikçi, hastaya ve çalışanına değer veren imajı tercih edilebilirliğini artırabilir. Hayati risk bulundurmeyen, hasta konforunu ya da tedavi hizmetlerini geliştiren ve hızlandıran çalışmalara hastalar gönüllü olarak katılma talebinde bulunarak kadın girişimcilere destek verebilir.

Sağlık sektöründe kadın yoğunluğu olmasına rağmen sağlıkta kadın girişimciliği ile ilgili yeterince çalışma

yapılmamıştır. Sağlık alanında girişimcilik faaliyetlerinde bulunmak yüksek finansal destekler, bilgi, donanım ve özel eğitimler gerektirir. Sektör kanunlarına ve yönetmeliklere bağlı olduğundan girişimcilik faaliyetleri açısından tercih edilmeyebilir. Kadınların finansal engelleri aşabilmeleri, özel eğitimler ve sertifikalar alabilmeleri, sosyal çevre sermayelerini genişleterek ve sağlık yönetmeliği kurallarına uyarak sosyal çevresi ve yöneticiler tarafından engellenmeden hizmet üretebilmeleri oldukça zordur.

İncelenen makalelere bakıldığında cinsiyetin girişimcilik açısından etkili bir faktör olmadığı görülmüştür. Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerde cinsiyet ayrımcılığının giderek azalması ve kadınların toplumda daha fazla söz sahibi olmaya başlaması ile kadın girişimciliğinin giderek artacağı düşüncesini ileri sürmek mümkündür. Kadın girişimciliği konusunda birçok alanda çalışmaların bulunmasına rağmen sağlık alanında çalışan kadınların girişimcilik durumları ile ilgili az sayıda çalışma olduğu görülmüştür. Bu durum sağlık sektöründeki iş yoğunluğu ve kadınların birden fazla rol üstlenmelerinin sonucu olarak düşünülmüştür.

7. Sınırlılıklar ve Gelecek Çalışmalar

Çalışmada incelenen makaleler PubMed ve DergiPark veri tabanında son 10 yılda yayımlanmış makalelerden seçilmiştir. Gelecekte yapılacak çalışmaların sağlık sektöründeki kadın öğrenciler ve kadın çalışanlar olarak ayrıca incelenmesinin literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Araştırma ve Yayın Etiği Beyanı

Bu çalışma bilimsel araştırma ve yayın etiği izni gerektiren bir çalışma olmadığı için etik kurul onayı alınmamıştır.

Yazarların Makaleye Katkısı

Bu çalışma, Nagihan Çelik tarafından tek başına hazırlanmıştır.

Çıkar Beyanı

Bu araştırma herhangi bir çıkar çatışmasına konu değildir.

Finansman

Bu çalışma için herhangi bir kurumdan destek alınmamıştır. Çalışma için gereken harcamalar yazarlar tarafından karşılanmıştır.

Kaynakça

- Akan, B. B. (2022). İç girişimcilikte yönetim ve organizasyon teşvikinin iş performansına etkisi: sağlık sektöründe bir uygulama. *Ardahan Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 4(1), 61-67.
- Akan, V. (2003). Birey ve toplum. İ. Sezal (Ed.), *Sosyolojiye giriş* içinde (s. 79-104). Ankara: Martı Kitap ve Yayınevi.
- Akyurt, N., (2018). Üniversite öğrencilerinin girişimcilik eğilimlerinin belirlenmesi: Sağlık örneği. *Medical Sciences*, 13(2), 43-57. <http://dx.doi.org/10.12739/NWSA.2018.13.2.1B0050>
- Arslan, İ. K., & Toksoy, M. D., (2017). Türkiye’de kadınları girişimciliğe yönelten faktörler karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerileri. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Girişimcilik Dergisi*, 1(1), 123-148.
- Arslanoğlu, A. (2019). Etkili iletişimin hasta güvenliği kültürü üzerine etkisi ve iç girişimciliğin aracı rolü: Bir özel hastane uygulaması. *İnsan ve İnsan*, 6(21), 431-451. <https://doi.org/10.29224/insanveinsan.537757>
- Aşık, N. A. (2010). Çalışanların iş doyumunu etkileyen bireysel ve örgütsel faktörler ile sonuçlarına ilişkin kavramsal bir değerlendirme. *Türk İdare Dergisi*, 467(6), 31-51.
- Atik, H., & Dura. C. (2002). *Bilgi toplumu bilgi ekonomisi ve Türkiye*. Literatür Yayınları.
- Baltacı, N. & Ünalı Baydın, N. (2023). Girişimcilik, merak ve keşfetme özelliklerinin incelenmesi. *Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Dergisi*, 11(2), 1440-1454. <https://doi.org/10.33715/inonusaglik.1164998>
- Bedük, A. (2005). Türkiye’de çalışan kadın ve kadın girişimciliği. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(12), 106-117.
- Mardin, N. B. (2000). *Sağlık sektöründe kadın*. T.C Başbakanlık KSSGM Yayını. Erişim adresi: <https://huksam.hacettepe.edu.tr/Turkce/SayfaDosya/saglik-sektorunde-kadin.pdf> Erişim tarihi: 07.07.2024
- Bircan, İ. (1998). *Türkiye’de işgücü piyasasında kadın ve kadın girişimciliği*. 20. Yüzyılın Sonunda Kadınlar ve Gelecek Konferansı, Yayın no: 285, Ankara: Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü.
- Bulut, Ş., & Akçacı, T. (2017). Sektörler arası kadın istihdamı ve cinsiyet ayrımcılığı üzerine bir araştırma: Kilis ili örneği. *Kilis 7 Aralık Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(14), 224-249.
- Büyüknalbant, T. (2009). *İktisadi açıdan kadın işgücü istihdamı ve sorunları: Kayseri örneği* (Yüksek lisans tezi). Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri.
- Callahan, J. L. (2014). Writing literature reviews: A reprise and update. *Human Resource Development Review*, 13(3), 271-275. <https://doi.org/10.1177/1534484314536705>
- Cardella, G. M., Hernández-Sánchez, B. R., & Sánchez-García, J. C. (2020). Women entrepreneurship: A systematic review to outline the boundaries of scientific literature. *Front. Psychol.* 11(1557). <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2020.01557>
- Cici, E. N. (2013). *Kadınların girişimcilik yolunda karşılaştıkları sorunların öz girişimcilik yetenekleri üzerine etkisi: Konya ilinde bir araştırma* (Yüksek lisans tezi). Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Çalışır, G., & Kılıçaslan, E. Ç. (2017). Toplumsal cinsiyet bağlamında kadın girişimcilik: TEB KOBİ TV. *Aydın İktisat Fakültesi Dergisi*, 2(1), 124-140.
- Çatı, K. (2021). *Girişimcilik ve inovasyon yönetimi*. Nobel Akademik Yayıncılık.
- Çelebi, N., & Sallan, S. (1997). *Turizm sektöründeki küçük işyeri örgütlerinde kadın girişimciler*. TC. Başbakanlık Kadın Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü. Ankara. Erişim adresi: <https://124.im/qDohc> Erişim tarihi:
- Çelik, C., & Özdevecioğlu, M. (2001). Kadın girişimcilerin demografik özellikleri ve karşılaştıkları sorunlara ilişkin Nevşehir ilinde bir araştırma. *1. Orta Anadolu Kongresi, Nevşehir*.
- Çitçi, U. S., & Sağır, P. M. (2017). Potansiyel erkek girişimcilerin perspektifinden kadın girişimciliği. *Journal for Women’s Studies*, 18(1), 41-62.
- Dhillon, P. K. (1993). *Women entrepreneurs: Problems ve prospects*. New Delhi: Blaze Publishers and Distributors.
- Djankov, S., La Porta, R., Lopez-De-Silanes, F., & Shleifer, A. (2002). The regulation of entry. *The Quarterly Journal of Economics*, 117(1), 1-37.
- Dünya Sağlık Örgütü, (WHO)-Home/Activities/Value Gender And Equity In The Global Health Workforce.
- Ecevit, Y. (1993). Kadın girişimciliğinin yaygınlaşmasına yönelik bir model önerisi: Kadın girişimciliğine özendirme ve destekleme paneli bildiriler. *Devlet Bakanlığı Kadın ve Sosyal Hizmetler Müsteşarlığı: Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü, Eğitim Semineri*, 30-35.
- Elefant, S. R. (2017). *Comparative analysis of healthcare innovation in İsrail, İreland, and Switzerland: Asistematic literature review* (Order No. 10640064). Central Michigan University. Retrieved from: <https://www.proquest.com/openview/9b543c0c5906efd0cd0562e96dc5c184/1.pdf?pq-origsite=gscholar&cbl=18750&diss=y> Retrieved date: 05.06.2024
- Erbir, M., & Yılmaz, A. (2019). Sağlık sektörü çalışanlarının iç girişimcilik düzeyleri. *Ekonomi İşletme Siyaset ve Uluslararası İlişkiler Dergisi*, 5(2), 110-130.
- Erdoğan, E. (2019). *Esnek üretim sistemi ve emeğin feminizasyonu: Mersin konfeksiyon işçileri örneği* (Doktora tezi). Mersin Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.
- Fernando, J. L. (1997). Nongovernmental organizations, micro-credit, and empowerment of women. *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 554, 150-177. <https://doi.org/10.1177/0002716297554001010>
- Giuliano, K. K., Sup IV, F. C., Benjamin, E., & Krishnamurty, S. (2022). Innovate: Preparing nurses to be health care innovation leaders. *Nursing administration quarterly*, 46(3), 255-265. <https://doi.org/10.1097/NAQ.0000000000000529>
- Goffe, R., & Scase, R. (1992). *Kadınlar iş başında*. Ankara: Eti Kitapevi
- Göker, A. Z. (2019). *Girişimcilik teorisi ve kurumsal girişimcilik kavramı: Kurumsal girişimcilik ve iş tatmini ilişkisinde örgüt yapısının rolü* (Doktora tezi). Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Göktekin, Z., Aslan, R., & Yıldız, E. (2022). Sağlık Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin girişimcilik düzeylerinin ve bu düzeyleri etkileyen faktörlerin belirlenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(2), 379-392. <https://doi.org/10.31592/aeusbed.907637>
- Göküş, M., Özdemiray, S. M., & Göksel, S. Z. (2013). Bölgesel kalkınmada kadın girişimciliğinin önemi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 29, 87-97.
- Gül, İ., Yeşiltaş, A., & Yılmaz, V. (2022). Bireysel yenilikçiliğin girişimcilik potansiyeli üzerindeki etkisi: Sağlık yönetimi bölümü öğrencileri örneği. *Hacettepe Sağlık İdaresi Dergisi*, 25(4), 775-796.
- Gürel, E. B. B. (2012). İç girişimcilik: Bir literatür taraması. *Gümüşhane Üniversitesi, Sosyal Bilimler Elektronik Dergisi*, 3(6), 56-75.
- Gürhan, A. G. N. (2010). Toplumsal cinsiyet ve din. *Şarkiyat*, (4), 58-80.
- Hancı, A. (2004). *Girişimcilikte cinsiyet faktörü ve kadın girişimciler üzerine bir araştırma*, (Yüksek lisans tezi). Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Hastaoğlu, F. (2022). Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu öğrencilerinin girişimcilik özelliklerinin belirlenmesi. *Karya Journal of Health Science*, 3(3), 199-203. <https://doi.org/10.52831/kjhs.1141959>
- Karaca, P. P., Aksu, S., & Koyucu, R. G. (2022). Ebelerin duygusal zekâ düzeyi girişimciliğini etkiler mi? *Balıkesir Sağlık Bilimleri Dergisi*, 11(2), 309-316. <https://doi.org/10.53424/balikesirsbd.941154>
- Karadal, H., & Kaygın, E. (2013). *Kadın girişimciliği*. İstanbul: Beta Yayıncılık.
- Kemer, A. S., & Altuntaş, S. (2017). Bireysel yenilikçilik ölçeğinin hemşireliğe uyarlanması: Türkçe geçerlik-güvenirlik çalışması. *Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi*, 14(1), 52-61.
- Konyalıgil, E. (2016). *Sağlık sektörü ve kadın çalışanlar*. Erişim Adresi: <https://indigodergisi.com/2016/09/saglik-sektoru-ve-kadin-calisanlar/?form=MG0AV3> Erişim Tarihi: 28.05.2024
- Kutaniş, R. Ö., & A. Hancı. (2004). Kadın girişimcilerin özgürlük algılamaları. *3. Ulusal Bilgi, Ekonomi ve Yönetim Kongresi, Osman Gazi Üniversitesi İ.İ.B.F. Eskişehir: Osmangazi*, 457-458.

- Küçükali, A. (2014). Sosyo-ekonomik ve kültürel yapının kadınların çalışma hayatı üzerine etkileri: Erzurum örneği. *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 1, 1-19.
- Küresel Sağlıkta Kadının Durumu ve Liderlik, Mart 2023.
- Makombe, I. A. M. (2006). *Women entrepreneurship development and empowerment in Tanzania: The Case of SIDO-UNIDO-supported women microentrepreneurs in the food processing sector* (Doctor of literature and philosophy). Development Studies at the University of South Africa.
- Merih, Y. D. (2021). Bir kamu hastanesinde kadın sağlığı hemşirelerinin inovasyon çalışmaları ve inovatif ürün örnekleri; Gözlemsel bir çalışma. *Türkiye Klinikleri Journal of Nursing Sciences*, 13(1), 52-68. <https://doi.org/10.5336/nurses.2020-75919>.
- Merriam-WebsterSözlüğü, (2024). Erişim adresi: www.merriam-webster.com Erişim tarihi:12.04.2024
- Molderings, N., Kirkegaard, A., Williams, L. T., & Mitchell, L. J. (2024). Encouraging entrepreneurship in dietetics: A qualitative exploration of the experiences of new graduate dietitians participating in an entrepreneurship mentoring circle. *Nutrition ve Dietetics*, 1, 1-10. <https://doi.org/10.1111/1747-0080.12878>
- Moyer, C., Abedini, N., Youngblood, J., Talib, Z., Jayaraman, T., Manzoor, M., Larson, H., Garcia, & Barry, M. (2018). Advancing women leaders in global health: Getting to solutions. *Annals of Global Health*, 84(4), 743-752. <https://doi.org/10.29024/aogh.2384>
- Orhan, B., & Yücel, Ö. R. (2017). Türkiye’de sağlık hizmetleri sunumuna cinsiyet açısından bakış. *Marmara Üniversitesi Kadın ve Toplumsal Cinsiyet Araştırmaları Dergisi*, 1, 53-59. <https://doi.org/10.26695/Mukatcad.2017.5>
- Ostry, M. J. D., Alvarez, J., Espinoza, M. R. A., & Papageorgiou, M. C. (2018). *Economic gains from gender inclusion: New mechanisms, new evidence*. International Monetary Fund., Washington, DC.
- Ömür, M. A., & Seçgin, Y. (2024). Girişimcilik niyeti, işsizlik kaygısı ve umutsuzluk ilişkisi: Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu son sınıf öğrencileri örneği. *Yönetim ve Ekonomi*, 31(1), 135-158. <https://doi.org/10.18657/yonveek.1430508>
- Parlaktuna, İ. (2010). Türkiye’de cinsiyete dayalı mesleki ayrımcılığın analizi. *Ege Akademik Bakış*, 10(4), 1217-1230.
- Pegley, R. (2022). The businesses that experienced a boom during the pandemic. The Ceo Magazine. Retrieved from: <https://www.theceomagazine.com/business/innovation-technology/business-boom-pandemic/> Retrieved date: 12.06.2024
- Sharma, P., & Chrisman, J. J. (1999). Toward a reconciliation of the definitional issues in the field of corporate entrepreneurship. *Entrepreneurship theory and practice*, 23(3), 11-28.
- Snyder, H. (2019). Literature review as a research methodology: An overview and guidelines. *Journal of Business Research*, 104, 333-339. <https://doi.org/10.1016/j.jbusres.2019.07.039>
- Soysal, A. (2010). Türkiye’de kadın girişimciler: Engeller ve fırsatlar bağlamında bir değerlendirme. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 65(1), 83-114.
- Söyler, S., & Çavmak, D. (2018). Sağlık alanında öğrenim gören üniversite öğrencilerinin girişimcilik eğilimlerinin değerlendirilmesi: Bir alan araştırması. *International Anatolia Academic Online Journal Health Sciences*, 4(1), 8-26.
- Tekin, Ş. P., & Bekar, P. (2023). Gelişmekte olan sağlık sektöründe hemşirelik girişimciliği: Sistematik derleme. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 23(3), 603-628.
- Torraco, R. J. (2005). Bütünleştirici literatür incelemeleri yazmak: Yönergeler ve örnekler. *İnsan Kaynakları Geliştirme İncelemesi*, 4(3), 356-367.
- Trotte, L. A. C., Santos, J. L. G., Sarat, C. F. N., Mesquita, M. G. R., Stipp, M. A. C., Souza, P., Duarte, Q. G. M., Gobato, B. C., & Lima, C. F. M. (2021). Entrepreneurial tendency of nursing. *Revista-Latino Americana de Enfermagem*, 29, e3402. <https://doi.org/10.1590/1518-8345.4397.3402>
- Türk Dil Kurumu, (TDK). Erişim adresi: www.tdk.gov.tr Erişim Tarihi: 28.04.2024
- Türkiye İstatistik Kurumu, (TÜİK). Erişim adresi: <https://www.tuik.gov.tr/> Erişim Tarihi: 28.04.2024
- TÜSİAD, (2002). Türkiye’de girişimcilik. İstanbul, Yayın No: 12/340. Erişim adresi: <https://tusiad.org/tr/yayinlar/raporlar/item/1880-turkiyede-girisimcilik> Erişim tarihi:28.04.2024
- TÜSİAD, (2024, Mart). Kurumlarda girişimcilik ile değer yaratmak kurumlarda girişimcilik yönetimi ve yöntemleri. Erişim adresi: <https://tusiad.org/tr/yayinlar/raporlar/item/11520-kurumlarda-girisimcilik-ile-deger-yaratmak> Erişim tarihi: 28.04.2024
- Urhan, B., & Etiler, N. (2011). Sağlık sektöründe kadın emeğinin toplumsal cinsiyet açısından analizi. *Çalışma ve Toplum*, 2(29), 191-216.
- World Economic Forum, (2023). *Global gender gap report 2023*. Retrieved from: <https://www.weforum.org/publications/global-gender-gap-report-2023/> Erişim Tarihi:27.05.2024
- World Health Organization and International Labour Organization, (2022).
- Yalçıntaş, M. (2010). Çağımızda girişimcilik. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 5(1), 95-98.
- Yanikkerem, E., & Selçuk, A. K. (2019). Hemşirelik öğrencilerinin girişimcilik eğilimi ve sosyal medya bağımlılığını etkileyen faktörler. *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 6(1), 15-30.
- Yardan, E. D. (2021). Sağlık sektöründe girişimcilik ve yenilikçilik. Ankara: Nobel Yayınevi.
- Yetim, N. (2002). Sosyal sermaye olarak kadın girişimciler: Mersin örneği. *Ege Akademik Bakış Dergisi*, 2(1), 79-92.